DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 7 november 2002 *

I mål C-333/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Tarkastuslautakunta (Finland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet, där sökanden är

Eila Päivikki Maaheimo,

angående tolkningen av artiklarna 4.1 h, 10a, 73 och 75 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1).

* Rättegångsspråk: finska.

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden vid andra avdelningen, R. Schintgen, tillförordnad ordförande på sjätte avdelningen, samt domarna V. Skouris, F. Macken, N. Colneric (referent) och J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: F.G. Jacobs,

justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Finlands regering, genom E. Bygglin, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom H. Michard och M. Huttunen, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 10 januari 2002 av den finska regeringen och kommissionen, och

efter att den 7 mars 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Tarkastuslautakunta (nedan kallad prövningsnämnden) har, genom beslut av den 31 maj 2000 som inkom till domstolen den 11 september samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt tre frågor om tolkningen av artiklarna 4.1 h, 10a, 73 och 75 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1408/71).

2 Dessa frågor har uppkommit i ett mål mellan Eila Päivikki Maaheimo och Kansaneläkelaitos (Folkpensionsanstalten) angående dennas beslut att inte medge Maaheimo stöd för hemvård av barn enligt bestämmelserna i lag 1128/1996 om stöd för hemvård och privat vård av barn.

Gemenskapsrättsliga bestämmelser

3 I artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71 föreskrivs följande:

"Denna förordning gäller all lagstiftning om följande grenar av social trygghet:

...

h) Familjeförmåner."

4 Enligt definitionen i artikel 1 u i i den ovannämnda förordningen avses med familjeförmåner "alla vård- eller kontantförmåner som är avsedda att täcka en familjs utgifter enligt den lagstiftning som anges i artikel 4.1 h, utom de särskilda bidrag vid barns födelse som nämns i bilaga 2".

5 Enligt artikel 4.4 i förordning nr 1408/71 gäller förordningen inte "social eller medicinsk hjälp".

6 I artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 föreskrivs att den "som arbetar inom en medlemsstats territorium hos ett företag, till vilket han normalt är knuten, och som av detta företag sänds till en annan medlemsstats territorium för att utföra

arbete där för detta företags räkning skall fortsätta att omfattas av den förstnämnda medlemsstatens lagstiftning, under förutsättning att detta arbete inte väntas vara längre än tolv månader...".

7 I artikel 73 i förordning nr 1408/71 föreskrivs följande:

"En anställd eller egenföretagare, som omfattas av lagstiftningen i en medlemsstat, skall för sina familjemedlemmar som är bosatta i en annan medlemsstat ha rätt till de familjeförmåner som utges enligt lagstiftningen i den förra staten som om de vore bosatta i den staten..."

8 Enligt artikel 75.1 första meningen i förordning nr 1408/71 skall familjeförmåner i fall som avses i artikel 73 i den nämnda förordningen utges av den behöriga institutionen i den stat vars lagstiftning gäller för den anställde eller egenföretagaren. Enligt andra meningen i denna bestämmelse skall förmånerna utges i enlighet med de bestämmelser som gäller för sådana institutioner oavsett om den fysiska eller juridiska person till vilken sådana förmåner skall utbetalas är bosatt eller vistas inom den behöriga statens territorium eller inom en annan medlemsstats territorium.

9 Enligt artikel 4.2a a i förordning nr 1408/71 gäller förordningen också särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner som utges enligt en annan lagstiftning eller andra system än de som avses i punkt 1 i samma artikel, när sådana förmåner har till syfte att täcka de risker som omfattas av de försäkringsgrenar som anges i punkt 1, i stället för eller som tillägg till andra förmåner. I artikel 10a.1 i

förordning nr 1408/71 föreskrivs att personer för vilka denna förordning gäller skall erhålla de särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner som avses i artikel 4.2a, uteslutande inom den medlemsstats territorium där de är bosatta i enlighet med lagstiftningen i den staten under förutsättning att förmånerna är förtecknade i bilaga IIa. Finland har inte upptagit stöd för hemvård av barn i denna bilaga.

Den nationella lagstiftningen

10 Enligt lagen 36/1973 om barndagvård, har i Finland alla föräldrar eller andra vårdnadshavare rätt till en kommunal dagvårdsplats från den tidpunkt då rätten till föräldrapenning upphör tills barnet når skolpliktig ålder. Enligt 11a § första momentet i lagen om barndagvård skall kommunen säkerställa att barndagvård står till buds för dem som behöver sådan. Enligt 11a § andra momentet har föräldrar som väljer att inte utnyttja en dagvårdsplats rätt till stöd enligt bestämmelserna i lagen om stöd för hemvård av barn.

11 Enligt 1 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn är dess syfte att reglera rätten till ekonomiskt stöd för ordnandet av vård av barn som ett alternativ till en dagvårdsplats enligt lagen om barndagvård. Enligt 3 § första momentet i lagen skall "stöd enligt denna lag betalas på det villkor att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare inte väljer en dagvårdsplats enligt 11a § första momentet i lagen om barndagvård och att barnet faktiskt är bosatt i Finland".

12 Enligt 2 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn definieras "stöd för hemvård av barn" som ett ekonomiskt stöd som ges till föräldrar eller andra vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn. Stödet omfattar vårdpenning och, i förekommande fall, ett inkomstrelaterat vårdtillägg. Vårdpenning betalas för varje barn i familjen och varierar i förhållande till barnets ålder och antalet barn. Vårdtillägg, som definieras i 5 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn, betalas för ett enda barn i familjen. Fullt tillägg betalas om familjens inkomst understiger en gräns som bestäms utifrån familjens storlek.

13 Vidare föreskrivs i 20 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn att kommunerna får betala ett kommuntillägg. Där föreskrivs att "[u]tan hinder av vad denna lag stadgar om vårdpenning och vårdtillägg kan vårdpenningen eller vårdtillägget betalas förhöjt med ett belopp som kommunen bestämmer (kommuntillägg)". Detta tillägg omfattas dock inte av den nationella domstolens frågor.

14 Det ankommer på kommunerna att finansiera dag- och hemvårdssystemet. Enligt 8 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ankommer det emellertid på folkpensionsanstalten att verkställa utbetalningar enligt denna lag. Såvitt avser kostnaden för stöd till hemvård av barn skall kommunerna enligt 9 § i samma lag ersätta folkpensionsanstalten för dessa.

Målet vid den nationella domstolen

15 Eila Päivikki Maaheimo, sökande i målet vid den nationella domstolen, är, liksom hennes make och hennes barn, finsk medborgare. Efter att ha blivit

föräldraledig skötte hon sitt barn i hemmet. Hon fick med början den 8 januari 1998 stöd för hemvård av barn. Hennes man arbetade i Tyskland som utsänd anställd från den 1 maj 1998 till den 30 april 1999. Från den 10 juli 1998 till den 31 mars 1999 bodde Eila Päivikki Maaheimo med sitt barn och sin man i Tyskland. Hon har uppgivit att hennes hemvist under denna tid alltjämt varit Helsingfors. Under denna period fortsatte hela familjen att omfattas av det finska socialförsäkringssystemet.

16 Genom beslut av den 27 augusti 1998 upphörde folkpensionsanstalten att betala Eila Päivikki stöd för hemvård av barn från och med den 10 augusti 1998. Beslutet fattades med stöd av 3 § första momentet i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn, med motiveringen att sökandens barn inte längre var bosatta i Finland.

17 Eila Päivikki Maaheimo överklagade detta beslut till socialförsäkringsnämnden, vilken genom beslut av den 1 mars 1999 ogillade hennes överklagande. Den 31 mars 1999 överklagade Päivikki Maaheimo detta beslut till prövningsnämnden och yrkade att socialförsäkringsnämndens beslut skulle upphävas och att folkpensionsanstalten skulle förpliktas att fortsätta betala detta stöd.

18 Prövningsnämnden, som är ett oberoende organ som beslutar i sista instans i frågor angående stöd för hemvård av barn, har mot denna bakgrund beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande frågor för förhandsavgörande till domstolen:

"1) Är gemenskapsrätten tillämplig på stöd för hemvård av barn som beviljas i enlighet med lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn av den anledningen att stödet i fråga utgör en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om

tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983, i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 3427/89 av den 30 oktober 1989?

2) Om frågan besvaras jakande, medför artiklarna 73 och 75 i förordning nr 1408/71, med beaktande av artikel 10a i samma förordning och med hänsyn till att den finska lagstiftningen inte anges i bilaga IIa till förordningen, att stöd för hemvård av barn skall utbetalas för ett barn till en anställd som tillfälligt utsänts till en annan medlemsstat, även om det krav på verklig bosättning som finns i den nationella lagstiftningen inte är uppfyllt och valet — som också anges i lagen — mellan en kommunal dagvårdsplats och stöd för hemvård av barn därför inte kan göras eller faktiskt inte har gjorts?

3) Om stödet för hemvård av barn inte omfattas av gemenskapsrätten enligt de ovannämnda bestämmelserna, finns det då andra gemenskapsrättsliga bestämmelser som medför att betalning av stöd för hemvård av barn skall ske i den situation som beskrivs i fråga 2?"

Tolkningsfrågorna

19 Domstolen framhåller mot bakgrund av omständigheterna i målet vid den nationella domstolen att den tillämpliga versionen av förordning nr 1408/71 förefaller vara den ändrade och uppdaterade lydelsen enligt förordning nr 118/97, och det är således den versionen som skall tolkas. De relevanta bestämmelserna i förordning nr 1408/71 är emellertid oförändrade i sak.

Den första frågan

20 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida en förmån såsom stödet för hemvård av barn som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen skall anses vara en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71.

21 Den finska regeringen har i första hand gjort gällande att stödet för hemvård av barn inte hänför sig till en av de situationer som räknas upp i artikel 4.1 i förordning nr 1408/71, utan skall anses vara social hjälp i den mening som avses i artikel 4.4 i den förordningen. De har hänvisat till dom av den 11 juni 1998 i mål C-275/96, Kuusijärvi (REG 1998, s. I-3419, punkt 60), i vilken domstolen uttalade att med en familjeförmån skall likställas en förmån som har till syfte att ge en av föräldrarna möjlighet att ägna sig åt ett litets barns uppfostran, närmare bestämt att utgöra ersättning för uppfostran av barnet, att täcka andra kostnader för vård och uppfostran och att i förekommande fall mildra de ekonomiska nackdelar som följer av att en förälder avstår från inkomst av förvärvsverksamhet. I förevarande mål är det emellertid inte nödvändigt, för att erhålla stöd för hemvård av barn, att föräldern själv tar hand om barnet i hemmet eller lämnar arbetslivet för att ta hand om barnet. Syftet med det nämnda stödet är att organisera hur barnet tas om hand under dagen. Det är således inte avsett att täcka en familjs utgifter, utan utgör en del av den kommunala organisationen av social service.

22 Domstolen framhåller att en förmån enligt fast rättspraxis endast kan anses vara en social trygghetsförmån när mottagaren beviljas förmånen — utan någon skönsmässig bedömning i enskilda fall av personliga behov — på grundval av förhållanden som definierats i lag (se, bland annat, dom av den 16 juli 1992 i mål C-78/91, Hughes, REG 1992, s. I-4839, punkt 15, och av den 15 mars 2001 i mål C-85/99, Offermanns, REG 2001, s. I-2261, punkt 28).

23 En förmån såsom stödet för hemvård av barn i målet vid den nationella domstolen uppfyller detta villkor. Bestämmelserna om beviljande av det nämnda stödet ger mottagarna en rättighet som definierats i lag, och såväl vårdpenning som vårdtillägg utgår automatiskt till personer som uppfyller vissa objektiva villkor utan att det sker någon individuell skönsmässig bedömning av deras personliga behov.

24 En sådan förmån som den i målet vid den nationella domstolen omfattas också av definitionen av familjeförmån i artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71. Den är nämligen avsedd att täcka en familjs utgifter i den mening som avses i artikel 1 u i i samma förordning.

25 Såsom domstolen fastslagit i punkt 41 i domen i det ovannämnda målet Offermanns skall uttrycket "täcka en familjs utgifter" i artikel 1 u i i förordning nr 1408/71, genom vilket uttrycket "familjeförmån" definieras, tolkas så att det bland annat avser ett bidrag från det allmänna till en familjs budget i syfte att lindra den börda som utgifter för barns underhåll medför.

26 Ett av syftena med lagen om stöd för hemvård av barn är visserligen att organisera hur barn tas om hand. Det framgår emellertid av beslutet att begära förhandsavgörande att stödet för hemvård av barn också syftar till att täcka kostnaden för vård och uppfostran, och således till att lindra denna utgiftsbörda. Det finns således ett nära samband mellan familjens utgifter och det stöd som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen. En förmån som stödet för hemvård av barn skall således anses vara en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71.

27 Den finska regeringen har vidare framhållit att det är den kommun där familjen är bosatt som måste erbjuda dagvårdsplatser och som bär kostnaden för det stöd för hemvård av barn som betalas till föräldrar. Eftersom rätten till en kommunal dagvårdsplats omfattas av ett bosättningskrav skall stödet också anses omfattas av detta villkor.

28 Domstolen framhåller att det inte på något sätt utgör någon förutsättning för rätten till stöd för hemvård av barn att det inte finns någon kommunal dagvårdsplats, och rätten i fråga är heller inte kopplad till att det skett en begäran om en sådan plats. Den finska regeringen har själv vid förhandlingen medgivit att föräldrarna fritt kan alternera mellan att utnyttja en kommunal dagvårdsplats och att ta emot stöd för hemvård av barn.

29 Den nationella domstolens första fråga skall således besvaras så, att en förmån såsom stödet för hemvård av barn enligt lagen om stöd för hemvård av barn skall anses vara en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71.

Den andra frågan

30 Enligt artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 omfattas en utsänd arbetstagare av lagstiftningen i den medlemsstat där han och hans familj normalt är bosatta — i målet vid den nationella domstolen den finska lagstiftningen — under förutsättning att detta arbete inte väntas vara längre än tolv månader.

31 Enligt artikel 73 i förordning nr 1408/71 skall en arbetstagare som omfattas av lagstiftningen i en medlemsstat ha rätt till de familjeförmåner för sina familjemedlemmar som är bosatta i en annan medlemsstat som utges enligt lagstiftningen i den förra staten som om de vore bosatta i den staten.

32 Enligt domstolens rättspraxis (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 februari 1981 i mål 104/80, Beeck, REG 1981, s. 503, punkterna 7 och 8, domen i det ovannämnda målet Hughes, punkt 28, dom av den 10 oktober 1996 i de förenade målen C-245/94 och C-312/94, Hoever och Zachow, REG 1996, s. I-4895, punkt 38, och domen i det ovannämnda målet Kuusijärvi, punkt 69) är artikel 73 i förordning nr 1408/71 tillämplig beträffande en arbetstagare som lever tillsammans med sin familj i en annan medlemsstat än den vars lagstiftning är tillämplig på honom.

33 När så är fallet kan även arbetstagarens make eller maka åberopa denna bestämmelse (se domen i de ovannämnda förenade målen Hoever och Zachow, punkt 38).

34 Enligt domstolens fasta praxis syftar artikel 73 i förordning nr 1408/71 till att förhindra att en medlemsstat ges möjlighet att göra beviljandet av en familjeförmån beroende av att en arbetstagares familjemedlemmar är bosatta i den medlemsstat som gör utbetalningen, i syfte att arbetstagare inom gemenskapen inte skall avhållas från att utöva sin rätt till fri rörlighet (se bland annat dom av den 12 juni 1997 i mål C-266/95, Merino García, REG 1997, s. I-3279, punkt 28). Det strider således mot syftet med den bestämmelsen att införa ett villkor om faktisk bosättning.

35 Den omständigheten att en förälder såsom sökanden i målet vid den nationella domstolen inte längre har möjlighet att välja alternativet att utnyttja en kommunal dagvårdsplats medför ingen annan bedömning. Såsom domstolen har framhållit i punkt 28 ovan kan föräldrarna fritt alternera mellan att utnyttja en kommunal dagvårdsplats och att ta emot stöd för hemvård av barn.

36 Bestämmelserna i artiklarna 75 och 10a i förordning nr 1408/71, vilka den nationella domstolen har omnämnt, medför heller ingen annan bedömning. Artikel 75 utgör nämligen inte någon avvikelse från artikel 73 i samma förordning. Vad gäller artikel 10a avser den endast särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner enligt bilaga IIa till förordningen. Eftersom det finländska stödet för hemvård av barn inte upptagits i den bilagan är artikel 10a inte tillämplig.

37 En person som befinner sig i en sådan situation som sökanden i målet vid den nationella domstolen gör omfattas således av artikel 73 i förordning nr 1408/71.

38 Den nationella domstolens andra fråga skall således besvaras på så sätt att artikel 73 i förordning nr 1408/71 skall tolkas så att när en förmån, såsom det i målet vid den nationella domstolen ifrågavarande stödet för hemvård av barn, endast beviljas om barnet faktiskt är bosatt i den behöriga medlemsstaten skall detta villkor anses vara uppfyllt när barnet är bosatt på en annan medlemsstats territorium.

Den tredje frågan

39 Mot bakgrund av svaret på den första frågan är det inte nödvändigt att besvara den tredje frågan.

Rättegångskostnader

40 De kostnader som har förorsakats den finska regeringen och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 31 maj 2000 har ställts av Prövningsnämnden — följande dom:

1) **En förmån såsom stödet för hemvård av barn enligt lagen 1128/96 om stöd för hemvård och privat vård av barn skall anses vara en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda,**

egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996.

2) Artikel 73 i förordning nr 1408/71 i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt förordning nr 118/97 skall tolkas så att när en förmån, såsom det i målet vid den nationella domstolen ifrågavarande stödet för hemvård av barn, endast beviljas om barnet faktiskt är bosatt i den behöriga medlemsstaten skall detta villkor anses vara uppfyllt när barnet är bosatt på en annan medlemsstats territorium.

Schintgen Skouris Macken

Colneric Cunha Rodrigues

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 7 november 2002.

R. Grass

Justitiesekreterare

R. Schintgen

Ordförande på sjätte avdelningen